

 VIKTIG INFORMATION TILL SVERIGES FOLKVALDA

**NÄR
KLIMATKRISEN
KOMMIT**

INNEHÅLL

Klimatkrisen – ett hot mot säkerhet och demokrati	4
Dödliga rekordsiffror	6
Nuvarande väg leder till ekologisk kollaps	7
Varje tiondels grad räddar liv.	8
Snart finns ingen återvändero	8
Det är inte för sent	9
Sveriges klimatpolitik spelar roll	10
Var vaksam mot falsk information	10
Om du är orolig	11
Att prata med barn	11
Viktigt meddelande till dig som folkvald	11
Så räddar du miljontals liv	12

SPARA BROSCHYREN.

Text och design av Extinction Rebellion Sverige
Foton: Pixabay
Femte upplagan 2024

TILL SVERIGES FOLKVALDA

Vi befinner oss mitt i en eskalerande klimatkris – det största hotet mot mänskligheten någonsin. Den samlade vetenskapen har slagit fast att mänskliga aktiviteter otvetydigt har orsakat den globala uppvärmningen¹. Förhållandet mellan våra växthusgasutsläpp och jordens uppvärmning är lika tydligt som kopplingen mellan rökning och lungcancer. Trots det ökar utsläppen. Enligt forskarna medför upphettningen redan nu stora förändringar och skador. Dessa kommer att accelerera om inte utsläppen minskar omgående.

Hela 77 procent av svenskarna känner oro för klimatförändringen och dess konsekvenser². Sju av tio svenskar vill att politiker gör mer för att begränsa klimatförändringen³. Tiden håller på att rinna ut. Det yttersta ansvaret för vår trygghet och säkerhet som medborgare ligger hos er, i egenskap av folkvalda politiker.

Samtidigt finns lösningar som väntar på att implementeras⁴. Kriser hantear vi bäst genom att gå samman. Det är dags att bryta det nuvarande läget där befolkningen väntar på att ni folkvalda ska agera, samtidigt som ni väntar på att få klartecken från oss medborgare. Nu behöver vi än en gång agera tillsammans. Därför är det nödvändigt att ni som politiker gör allt ni kan för att Sverige ska börja behandla klimatkrisen som den kris den faktiskt är.

Den här broschyren hjälper er att förstå hur vårt samhälle redan drabbas och vilka följderna blir om vi inte vidtar nödvändiga åtgärder snarast. Broschyren ger er också strategier för att vara del i att motverka denna förödande utveckling.

Ni är en del av Sveriges klimatledarskap – läs på och agera!

KLIMATKRISEN – ETT HOT MOT SÄKERHET OCH DEMOKRATI

Jorden har blivit 1,2 grader varmare sedan andra delen av 1800-talet⁵. I Sverige går uppvärmningen ännu snabbare än vid ekvatorn och närmar sig redan nu en 2-gradig ökning av medeltemperaturen.

Om utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka i dagens takt riskerar Sverige att bli upp till 6 grader varmare i slutet av seklet⁶. Följderna av den globala upphettningen och den ekologiska kollapsen, om inte du och andra folkvalda politiker agerar omgående, blir ökat lidande och enorma samhällskostnader, globalt såväl som i Sverige. Här presenteras hoten som vi står inför:

- **Extremväder.** Det varmare klimatet gör att vi får fler och kraftigare extremväder. Värmeböljor, torka, stormar, skyfall och översvämningar blir vanligare i hela världen. Risken för naturolyckor som jordskred och skogsbränder ökar¹. Låt oss titta närmare på två typer av naturkatastrofer som blir vanligare:
 - **Översvämningar.** Risken för översvämningar ökar drastiskt. Den globala havsnivån kan komma att stiga med drygt 1 meter vid seklets slut om utsläppen fortsätter att öka. Redan nu orsakar havsnivåhöjningen stor förödelse vid extremväder. Områden där det idag bor 600 miljoner invånare riskerar att hamna under vatten vid 4 graders uppvärmning¹. Kustnära områden i södra Sverige, som exempelvis delar av Malmö, Skanör och Falsterbo, hamnar under vatten⁷. Kostnaderna för stormen Hans 2023 blev omkring en miljard kronor⁸.
 - **Bränder.** Extrem torka och längre somrar gör att bränder blir vanligare och brandrisksäsongen längre¹. Släckningsarbetet för bränderna i Sverige 2018 kostade staten 100-tals miljoner kronor⁹ och skog värd minst 1,1 miljarder kronor brann upp¹⁰.
- **Matbrist och matosäkerhet.** Extremväder och minskad population av vilda pollinatörer leder till försämrade odlingsvillkor över hela världen. Risken ökar att det blir missväxt samtidigt i flera av jordens odlingsregioner¹¹. Vår livsmedelsproduktion är idag global och Sverige är bara självförsörjande till omkring 50 procent¹². Extremväder som stör matproduktionen i andra delar av världen kommer därför även påverka oss.

Samtidigt väntas jordens befolkning öka från dagens 8,2 till 10,3 miljarder vid mitten av 2080-talet¹³. Med en ökad befolkning ökar efterfrågan på mat. Detta i kombination med torka och vattenbrist kan leda till minskade skördar i hela världen, med risk för matbrist och ökad livsmedelsosäkerhet^{1,14}. Sveriges skördar närapå halverades efter rekordvärmerna 2018 jämfört med ett normalår¹⁵.

Priset för passivitet inför klimatkrisen är mycket högre än priset för omställning och klimatanpassning. Globalt finns en risk att BNP minskar med 19 procent till 2050 som en följd av minskad produktivitet orsakad av klimatförändringen³³.

- **Vattenbrist.** Regnmängden minskar över de flesta torrområden. Långa torrperioder tär på grundvattnet och leder till vattenbrist¹⁶. Efter sommaren 2018 låg grundvattennivåerna mycket under det normala i stora delar av Sverige¹⁷.
Ett annat problem är att föroreningar från översvämmade floder och saltvatten tränger in i brunnar och gör dricksvattnet otjänligt. Under stormen Hans 2023 rann 175 miljoner liter orenat avloppsvatten ut i bäckar, åar, sjöar och hav¹⁸.
- **Mer sjukdom och död.** Fler dör och blir sjuka till följd av klimatförändringen^{19–21}. Värmeböljor, vattenburen smitta, luftföroreningar, fästingburna infektioner och pollenallergier är några av de mest betydande hälsoriskerna kopplade till ett varmare klimat i Sverige enligt Folkhälsomyndigheten²². Värmeböljan 2018 beräknas ha lett till en överdödlighet på 600 dödsfall i Sverige²³. I Sverige har vi redan nu en stor spridning av de fästingburna sjukdomarna borrelia och TBE. Det är konstaterat att fästingar nu finns i hela landet. Samtidigt kommer sjukdomar som malaria, denguefeber, gula febern, salmonella och kolera att spridas globalt²².
Risken för pandemier ökar dessutom väsentligt i och med den industriella matproduktionen och djurhållningen. Klimatförändringen och minskad biologisk mångfald gör att nya sjukdomar sprids mellan arter och kan orsaka nya pandemier²⁴.
- **Fler behöver fly.** Uppemot 1,2 miljarder människor väntas behöva fly på grund av klimatförändringen år 2050²⁵. Som en jämförelse var 21,3 miljoner människor på flykt under 2015 enligt UNHCR, och så många som 65,3 miljoner när internflyktingar och asylsökande räknas in²⁶. Samma år ansökte omkring 163 000 människor om asyl i Sverige²⁷.
- **Konflikter, terrorism och krig.** När miljontals människor får svårt att tillgodose sina basbehov och tvingas på flykt ökar konfliktriskerna i världen. Klimatkrisen hotar både demokratin och mänskliga rättigheter^{28,29}. USA:s försvarsdepartement beskriver klimatförändringen som en *threat multiplier*, en hotmultiplikator som förvärrar andra kriser och hot³⁰. Faktum är att klimatförändringen är ett hot mot hela vår civilisation^{31,32}.

DÖDLIGA REKORDSIFFROR

Sverige och andra länder som står bakom Parisavtalet har enats om att hålla den globala uppvärmningen långt under 2 grader och sträva mot att hålla den under 1,5 grader³⁴.

Allt tyder på att vi missar det målet kraftigt, dels för att målen är för lågt satta, och dels för att inga länder lever upp till de lågt satta målen. Om alla länder skulle uppfylla sina nationella åtaganden för utsläppsminskningar som de ingått efter Parisavtalet riskerar vi ändå att få en uppvärmning på långt över 2 grader år 2100³⁵.

Just nu går utvecklingen åt fel håll³⁶. Statistik för 2023 visar att utsläppen i Sverige minskat med 38 procent sedan 1990, och då inkluderas inte utsläpp från utrikesflyg och konsumtion³⁷. Men för att Sverige ska nå sina egna klimatmål om noll nettoutsläpp senast 2045 behöver utsläppen minska mycket mer. Utsläppen behöver vara minst 85 procent lägre år 2045 jämfört med 1990³⁸. För de två första kvartalen av 2024 har utsläppen dessutom ökat med cirka 6 procent³⁷. Här är några skrämmande rekordsiffror:

- **2023 var det varmaste året** som uppmätts sedan mätningarna började 1850. Den globala medeltemperaturen under 2023 var 1,48 grader högre än referensperioden 1850–1900³⁹. Den globala medeltemperaturen över 10 år är nu cirka 1,2 grader över den förindustriella nivån⁵.
- **Idag har vi den högsta koncentrationen** av växthusgaser i atmosfären på 3–5 miljoner år⁴⁰. Temperaturökningen överensstämmer väl med utsläppen. Hälften av världens totala koldioxidutsläpp sedan 1750 har skett sedan 1990⁴¹.
- **De tio varmaste åren** som någonsin uppmätts har alla inträffat de senaste tio åren⁴².
- **Temperaturökningen i Arktis** är fyra gånger högre än det globala genomsnittet⁴³.
- **Vi kommer att nå 1,5 grads** global uppvärmning redan i början av 2030 om vi fortsätter som idag¹.

NUVARANDE VÄG LEDER TILL EKOLOGISK KOLLAPS

Ekosystemens kollaps är ett annat hot mot vår existens. På grund av människan utrotas nu arter i en takt som är tio till hundratals gånger snabbare än normalt.

Intensivt jordbruk, skogsavverkning och urbanisering förstör de naturliga livsmiljöerna. Artdöden beror också på användning av kemiska bekämpningsmedel, spridning av invasiva arter, överfiske samt klimatförändringen⁴⁴.

- **Av de 8 miljoner arter** som finns är mellan en halv och en miljon hotade av utrotning inom de närmsta decennierna⁴⁵.
- **Hela 60 procent av biomassan** från alla däggdjur på jorden är tamdjur, 36 procent människor och endast 4 procent är vilda djur⁴⁶.
- **Bestånden av vilda ryggradsdjur** har minskat med 73 procent sedan 1970⁴⁴.
- **40 procent av alla insektsarter** hotas av utrotning under de närmaste decennierna⁴⁷. Insekter spelar en oumbärlig roll i planetens ekosystem – både som pollinatörer och som huvudsaklig föda för många djur. Mer än tre fjärdedelar av världens alla jordbruksgrödor är helt eller delvis beroende av insekternas pollinering. Utan insekternas ekosystemtjänster riskerar vi att bli utan kaffe, vin, tomater, jordgubbar och bomull, för att nämna några exempel⁴⁸.

Ju fler arter som dör ut desto större risk att hela ekosystem kollapsar. Utrotningen av arter accelererar och vi är på väg mot en sjätte massutrotning av livet på jorden – denna gång orsakad av människan⁴⁹.

VARJE TIONDELS GRAD RÄDDAR LIV

Redan vid 1,5 graders global uppvärmning kommer två av tre somrar i Europa att vara lika extrema som den rekordvarma sommaren 2018 i Sverige eller sommaren 2019 i stora delar av Europa (se tabell nedan). Vid 2 graders global uppvärmning blir dessa somrar det normala⁵⁰.

En halv grad avgör alltså huruvida hundratal miljoner människor blir utsatta för climateffekter i form av ökad fattigdom, värmeböljor, sjukdomar samt mat- och vattenbrist. Varje tiondels grad av upphettning som vi kan motverka gör stor skillnad för våra förutsättningar för liv, hälsa och goda levnadsvillkor under många århundraden framåt¹.

TABELL 1

Skillnaden mellan hur 1,5°C och 2°C global uppvärmning påverkar samhälle och natur enligt IPCC¹.

Global uppvärmning	1,5°C	2°C
Antal människor som påverkas av allvarliga värmeböljor minst vart femte år	1 miljard	2,7 miljarder
Yta där ekosystemet ändras från en typ till en annan, t.ex. från regnskog till savann	9 miljoner km ² (motsvarar ungefär Europas yta)	17 miljoner km ² (motsvarar USA:s och Australiens yta)
Andel korallrev som dör	70–90%	99%
Havsnivåhöjning	40 cm	50 cm

SNART FINNS INGEN ÅTERVÄNDO

Förändras inte dagens klimatpolitik snarast kan världen räkna med ungefär 3 graders uppvärmning vid seklets slut¹.

Effekterna som en sådan uppvärmning kommer orsaka kan inte helt förutses. Det handlar om ett tillstånd som mänskligheten aldrig skådat, med följder bortom det katastrofala.

Den globala uppvärmningen riskerar att sätta igång farliga återkopplingsmekanismer som påskyndar uppvärmningen ännu mer⁵¹. I det läget riskerar utsläpp av metan från smältande permafrost på tundran, regnskogsdöd i Amazonas och förlust av havsis i Arktis att förstärka den globala uppvärmningen. Flera sådana mekanismer aktiveras redan vid 1,5 graders uppvärmning: tundran smälter och släpper ut växthusgasen metan; de artrika tropiska korallreven dör; smältande havsis minskar reflektionen av solljus och smältningen av istäcken på Grönland och Antarktis blir omöjlig att stoppa. Med uppvärmning runt 2 grader hotas glaciärer och Amazonas regnskog⁵¹.

Mänskligheten överskrider idag sex av nio planetära gränser. Jordens system av väder, ekosystem och havsströmmar riskerar att hamnar i ett läge som aldrig förekommit i den mänskliga civilisationens historia⁵². Det går inte att förlita sig på att vi människor kan minska temperaturen eller återskapa ekosystem efter att uppvärmningen kommit till en kritisk nivå.

Snart finns ingen återvändo. Därför måste du som folkvald agera kraftfullt redan idag.

DET ÄR INTE FÖR SENT

Det är fortfarande möjligt att nå 1,5 gradersmålet¹, men många forskare betvivlar nu starkt vår förmåga att göra det när utsläppen fortsätter öka.

Forskarna menar att det kan bli nödvändigt att tillfälligt överskrida 1,5 gradersmålet för att senare minska temperaturen genom att avlägsna koldioxid från atmosfären. Sådana tekniker är mycket dyra och oprövade i den skala som krävs. Det är en farlig väg att gå. För att inte skjuta över ansvaret på kommande generationer bör de rika länderna, som orsakat nästan alla utsläpp, snabbt ställa om hela samhället och radikalt minska utsläppen.

Samhällets handlingskraft under världskriget och nu senast under coronakrisen visar att vi är fullt kapabla till snabb och omfattande samhällsomställning när beslutsfattare och allmänheten inser vad som står på spel. Vi kan klara av en enorm klimatomställning, helt enkelt därför att vi måste.

SVERIGES KLIMATPOLITIK SPELAR ROLL

Det är viktigt att Sverige tar ansvar för sin samlade klimatpåverkan.

Dels har vi ett historiskt ansvar för redan orsakade utsläpp och dels har vi fortsatt höga utsläpp per capita¹. Sverige har dessutom mycket att vinna på att agera föregångsland. Genom att ta fram de lösningar som resten av världen behöver för sin omställning, kan vi bidra till minskade utsläpp även i andra länder. Det kommer att leda till ökad innovation, jobb och exportmöjligheter. IPCC¹ visar att de samhälls-ekonomiska vinsterna för den globala omställningen klart överstiger kostnaderna.

VAR VAKSAM MOT FALSK INFORMATION

Fossilindustrin har under årtionden satsat miljarder på desinformationskampanjer och sponsrat forskare som förnekar klimathotet, på samma sätt som tobakslobbyn spred osäkerhet kring farorna med rökning^{53,54}.

Även andra aktörer använder desinformation kring klimatkrisen i syfte att fördröja nödvändig omställning. Mer än hälften av de undersökta klipporna om klimat på Youtube sprider missvisande klimatinformation⁵⁵. Därför är det viktigt att du är uppmärksam på innehåll som väcker starka känslor och bara delar information som du vet kommer från pålitliga källor. Det är också viktigt att du känner till att desinformationen har ändrat karaktär under senare år. Den fokuserar inte längre på att förneka att global uppvärmning sker. Syftet är snarare att så tvivel, utmåla klimatåtgärder som skadliga, och framställa klimatforskningen och klimatrörelsen som opålitlig⁵⁶.

Faktan i den här broschyren kommer från FN:s klimatpanel IPCC, SMHI, IPBES, Naturvårdsverket och andra myndigheter och vetenskapliga studier som alla har genomgått rigorösa expertgranskningar. Samtliga källor hittar du på extinctionrebellion.se/nar-klimatkrisen-kommit/kallor.

OM DU ÄR OROLIG

- **Sök upp sammanhang** där du kan dela dina känslor med andra. Att känna att du inte är ensam gör känslorna lättare att bära.
- **Prata med andra.** Tillsammans bryter vi tystnaden kring klimatkrisen och visar att vi förstår situationens allvar och vårt delade ansvar att agera.
- **Agera tillsammans** med andra för omställning. Forskning inom klimatpsykologi visar att gemensamt agerande skapar aktivt hopp⁵⁷.

ATT PRATA MED BARN

- **Rusta dig själv först** genom att prata och dela dina känslor med andra vuxna.
- **Fråga barnet:** Hur tänker du om klimatet? Utgå från barnets egna tankar.
- **Berätta sanningen**, anpassat efter barnets ålder. Poängtera att det inte är för sent.
- **Prata om känslorna.** Om barnet är pessimistiskt kan det påverka barnets mående negativt. I så fall är det ännu viktigare att utgå från dessa punkter!
- **Se till att ni agerar**, och gör det ihop med andra.
- **Ta hjälp** av skolan och förskolan.

Lär dig mer om effektivt klimatarbete i *Klimatpsykologi: hur vi skapar hållbar förändring*. På klimatprata.se får du tips för konstruktiva klimatsamtal och på varabarnsklimat.se hittar du den korta och användbara handboken *Prata med barn om klimatet – stöd till föräldrar och vuxna*. Podden *Två klimatpsykologer möter* lyfter klimatkrisen och visar hur vi tillsammans kan skapa förändring.

VIKTIGT MEDDELANDE TILL DIG SOM FOLKVALD

Vi medborgare uppmanar dig att agera ansvarsfullt och ta klimatkrisen på allvar. Tillämpa samma försiktighetsprincip på klimatet som på andra samhällsrisker.

Det är både din plikt och moraliska skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda vårt land, vår planet och alla dess invånare. Det handlar inte bara om oss som lever idag. Just nu utnyttjar vi resurser som tillhör våra barn och barnbarn. Du kan säkerställa att vi efterlämnar ett fungerande samhälle för framtida generationer.

Nu behöver du visa mod, både som politiker och människa. Du har ett starkt stöd, både i forskningen och bland dina medborgare. Agera nu och stå på rätt sida av historien!

SÅ RÄDDAR DU MILJONTALS LIV

1. TALA KLARSPRÅK

Regeringen måste utlysa nödläge för klimatet och jordens arter och tillsammans med andra aktörer kommunicera hur brådskande det är att ställa om samhället. Kommuner och regioner måste vidta konkreta åtgärder, både på lokal och regional nivå, och informera sina invånare om klimatkrisen.

2. AGERA NU

Regeringen måste handla omedelbart för att bromsa förlusten av arter och minska Sveriges klimatutsläpp till netto noll. Detta arbete måste också drivas på lokal och regional nivå av kommuner och regioner.

3. STÄRK DEMOKRATIN

Regeringen måste inrätta och vägledas av ett medborgarråd för klimaträttvisa och ekologisk hållbarhet. Även kommuner och regioner uppmanas att bilda motsvarande medborgarråd eller liknande dialogkanaler.

STÖTTA DEN LIVSVIKTIGA KLIMATKAMPEN

Clearing 8327-9 | Kontonr 814703868-4
Bankgiro 499-0230 | Swish 123 642 18 53

VILL DU VETA MER?

Boka ett möte med oss från Extinction Rebellion. Vi diskuterar gärna och stöttar dig i dina initiativ att ta nödvändiga steg för att förhindra de värsta effekterna av klimatkrisen. Mejla till extinctionrebellionsv@riseup.net.

Hela broschyren finns för nedladdning på extinctionrebellion.se/nar-klimatkrisen-kommit

Källor och referenser hittar du på extinctionrebellion.se/nar-klimatkrisen-kommit/kallor

Läs mer om Extinction Rebellion Sverige på extinctionrebellion.se

